

VIZSGÁLAT ÉS JAVASLATOK AZ ENERGIASZEGÉNYSÉG ÉS AZ ENERGIAÁRAK ÁLLAMI TÁMOGATÁSÁNAK KÉRDÉSKÖRÉBEN

Az alábbi anyag az Energia Klub és a Védegylet hasonló területekre koncentráló projektjeinek együttműködésében jött létre. 2009 folyamán az Energia Klub „Ösztönzött pazarlás – Visszafogott hatékonyság”, valamint a Védegylet „Környezeti igazságosság” projektjének keretében számos elemzés született, jó néhány szakmai kerek-asztalt tartottunk illetve elképzeléseinket, meglátásainkat és javaslatainkat egyeztetettünk a téma elismert szakértőivel. Ennek a körültekintő és az érintettek részvételén alapuló folyamatnak terméke ez az elemzést és ajánlásokat is tartalmazó szöveg.

Szerkesztette: Fellegi Dénes (Energia Klub)

Budapest, 2010. január

Köszönjük a

„Ösztönzött pazarlás – Visszafogott hatékonyság” c.

projekthez nyújtott támogatását.

I. BEVEZETÉS

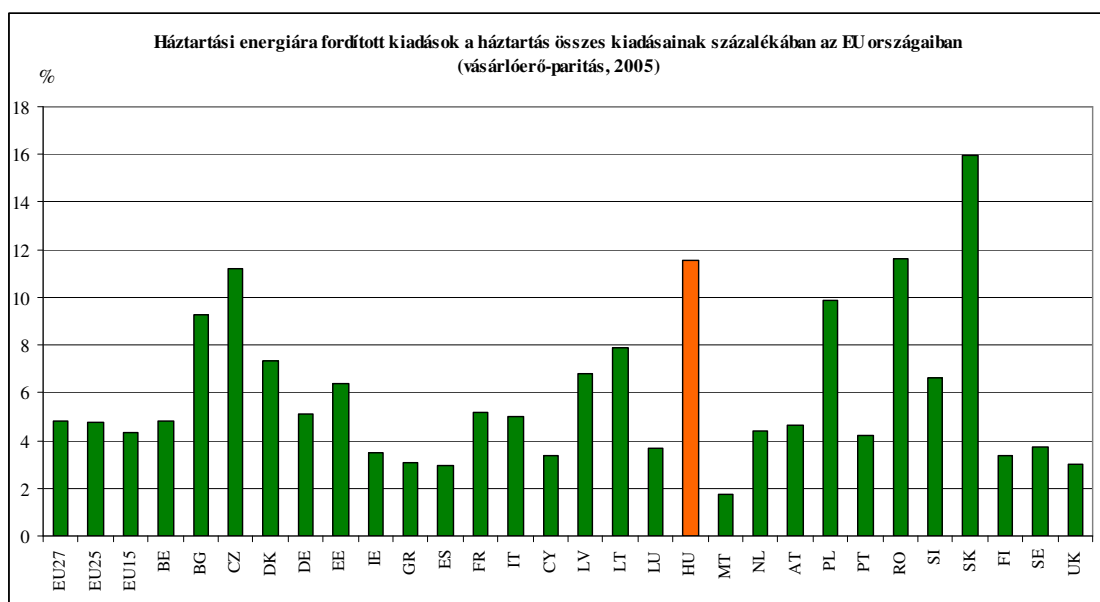
Magyarországon mindig volt támogatás a lakossági energiaárban. Az éppen aktuális gázár is nagy valószínűséggel politikai alku eredménye. A 2003-2009 közti időszakban Magyarország folyóáron több mint 600 milliárd forintot fordított arra, hogy a lakosság támogatott árakon részesüljön gáz-, illetve távhő-ellátásban. Az árak mesterségesen alacsonyan tartása, valamint a támogatási összegek folyamatos növelése folytán a rendszer elérte saját tűrőképessége határait. A 2010-es év folyamán Magyarország és a Nemzetközi Valutaalap közti megállapodás értelmében az energiaár-támogatások fokozatosan megszűnnek, ezért elkerülhetetlen a fennálló támogatási rendszerek újbóli áttekintése, harmonizálása. Azok a háztartások, melyek nem tudnak megfelelő szintű fűtésről gondoskodni, vagy nem tudják igénybe venni az energiaszolgáltatásokat, különösen érintettek ebben a kérdésben, ezért elkerülhetetlen, hogy az energiaszegénység kérdésével is foglalkozzunk. Az energiaszegénység fogalma jelenleg még sok országban definiálatlan, de az Európai Unió államaihoz hasonlóan Magyarországon is növekvő problémát jelent. A számos átfedés ellenére érdemes a támogatások és az energiaszegénység kérdését valamelyest külön tárgyalni.

II. DIAGNÓZIS

1. A 2007-től fennálló – és ma is életben lévő - szociális alapú támogatási rendszert a magyar háztartások csaknem fele veszi igénybe. Joggal feltételezhető, hogy a rászorultsági kritériumokat túl engedékenyen határozták meg.
2. A támogatás alapja a fogyasztás mértéke.
3. A támogatás igénylése önbevalláson alapul, az igénylőlapon közölt adatok helyességét, a jogosultsági kritériumok fennállását alapvetően nem ellenőrzik, legfeljebb egy részüket utólagosan. 2008-ban a vizsgált esetek közel 30 százalékában jogosulatlan igénylést állapítottak meg.
4. A mesterségesen alacsonyan tartott energiaárak erősen torzítják a piacot, hiszen nem a valós piaci viszonyokat tükrözik. Ez amellet, hogy az energiaszektort átláthatatlanná teszi, helytelen jelzést ad a fogyasztóknak, akik így kevésbé érzékelik az energia értékét és könnyelműbben, pazarlóbban bánnak az energiával, és kevésbé hajlandóak energiafogyasztást csökkentő beruházásokra.
5. A rendszer szociális hatékonysága megkérdőjelezhető. A legszegényebb, s ezáltal legjobban rászoruló réteg nem is használ gázt, így ők egyáltalán nem részesülnek ebből a támogatásból.
6. A gázár-, illetve távhőtámogatási rendszer eredeti célja a lakosság lakásfenntartási költségeinek csökkentése. Léteznek azonban más támogatások is (pl. az önkormányzatok által nyújtott lakásfenntartási támogatás), melyek ugyanezt a célt szolgálják, de az ártámogatásokhoz viszonyítva jóval kisebb költségvetéssel bírnak. Nem tűnik célszerűnek több, azonos célú támogatási fajta fenntartása úgy, hogy nincsenek összehangolva egymással.
7. Az ártámogatásokkal egyidejűleg az állam a lakossági energiahatékonyság javítását is támogatja, azonban az energiaár-támogatás töredékének megfelelő mértékben. Míg 2003-2009-ig az állam közel 600 milliárd forinttal támogatta a lakossági

energiaárakat, addig ugyanezen időtartam alatt a Nemzeti Energiatakarékosági Programra kevesebb, mint 10 milliárd forint jutott.

8. Az utóbbi években a gázár-, illetve távhőtámogatás a választási csatározások egyik állandó résztvevőjévé vált. Nem engedhetjük, hogy ez a továbbiakban folytatódjon. Nem tartható az az állapot, amelyben az egymással versengő pártok összemossák a szociálpolitikát az energiaárakkal.
9. Magyarországon - és Közép-Kelet Európában általában - nem a szolgáltatás meglétével, hanem inkább az energiaárak megfizethetőségével lehet meghatározni az energiaszegénység kérdéskörét.
10. Egy átlagos magyar család nettó bevételeinek több mint 10 százalékát fordítja energiakiadásokra. Ha az Egyesült Királyságban elfogadott kiadás alapú definíciót vennénk alapul, akkor minden második magyar háztartás energiaszegény. (lásd. az alábbi grafikonon)

Forrás: Eurostat

11. Amennyiben a családok önbevallását tekintjük, tehát azt, hogy mennyire tartja magát valaki energiaszegénynek: a magyar lakosság 14,7 százaléka nem engedhette meg magának, hogy megfelelően fűtse az otthonát.
12. 2005 és 2007 között átlagosan a lakosság 16,7 százaléknak volt közüzemi tartozása. Az EUROSTAT szerint Magyarországon volt a számlahátralékokat felhalmozók aránya a legnagyobb az EU-ban 2007-ben. A legszegényebb családok összjövedelmének 35-45 százalékát a közműdíjak emésztik fel, ez magyarázza a hátralékosság folyamatos emelkedését.
13. Az energiaszegénység kezelése az Európai Unió országaiban mindenhol tartalmaz energiahatékonyt növelő, valamint energiafogyasztást csökkentő intézkedéseket (felújítások, korszerűsítések támogatása, felvilágosítás, szemléletformálás), melyek az energiaszegénység kialakulását igyekeznek megelőzni. Magyarországon a veszélyeztetett rétegeket célzó támogatásokat és az energiahatékonyt beruházásokat külön kezelik.

III. RÉSZLETES ELEMZÉS

1. LAKOSSÁGI ENERGIAÁRAK ÁLLAMI TÁMOGATÁSA¹

2003-tól 2006 végéig alanyi jogon járó gázár-támogatási rendszer volt érvényben Magyarországon. Ez azt jelentette, hogy a nagyjából 3,7 millió háztartásból hozzávetőlegesen 3,1-3,2 millió háztartás részesült támogatásban, éves gázfogyasztásától függő mértékben (de maximum 102.000 MJ/éves gázfogyasztásig). A támogatási összegek évről-évre *folymatosan emelkedtek*, az infláció, a nettó reálbérek és a gázárak növekedési ütemét jócskán meghaladó mértékben. Egy átlagos háztartás² 2006-ra éves szinten kb. 40.000 forinttal, azaz csaknem 25 százalékkal kevesebbet fizetett ki gázszámláira, mintha nem részesült volna ártámogatásban.

A támogatási rendszer működtetése a *Gazdasági és Közlekedési Minisztérium* feladata volt, pénzügyi forrását a költségvetési törvény GKM fejezete alatt létrehozott támogatási előirányzat, az „Energiagazdálkodási cél-előirányzat” biztosította. A cél-előirányzat kezelésével kapcsolatos technikai részfeladatokat (nyilvántartás, pénzügyi és számviteli, valamint ellenőrzési feladatok) az Energia Központ Kht. végezte, és ők térítették vissza a szolgáltatók részére az általuk érvényesített támogatásokat. A cél-előirányzatnak fedeznie kellett a felmerült *adminisztratív költségeket* is. A cél-előirányzat bevételeit a bányászatról szóló törvényben meghatározott bányajáradéknak a 12 százalékot meghaladó része, és (2004-től) a közüzemi nagykereskedők földgázár-kiegyenlítés címén befizetett hozzájárulásai képezték. 2003 és 2006 között az állam összesen *mintegy 330 milliárd forintot* fizetett ki a cél-előirányzatról a lakosság támogatására, amely jelentősen, kb. *200 milliárd forinttal meghaladta* a költségvetésben ezen 3 évben összesen előirányzott összegeket.

Az alanyi jogú gázár-támogatási rendszer 2005-ben kiegészült a nyugdíjasok távhőszolgáltatási támogatásával, ez azonban nem a GKM, hanem az *Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium* hatáskörébe tartozott. A rendszerben érintett volt ezen kívül az illetékes települési jegyző, akinél a támogatást kérelmezni kellett, valamint az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság, amely a támogatásokat a nyugdíjfolyósítási szervezetek folyósította. Ennek keretében a távfűtéses háztartások először havi 2000, később havi 1000 forintos támogatásban részesültek. Mindez *mintegy 1,5 milliárd forintos* kiadást jelentett az államnak 2005-2006-ban.

A nyugdíjasok távhő-támogatása 2006 nyarán úgy módosult, hogy 2006. év végéig, tehát kb. fél éven keresztül kiegészült a nagycsaládosoknak (illetve a fogyatékosági támogatásban vagy ún. magasabb összegű családi pótlékban részesülő háztartásoknak) nyújtott távhő- és gázár-támogatással, mely ebben az időszakban havi 2500 forintot tett ki. A rendszer ekkorra meglehetősen bonyolulttá és *sokszereplőssé* vált: a GKM, az ISZCSM, az Energia Központ, a jegyző, a Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság, a nyugdíjfolyósító szervezetek valamint a szolgáltató mellett belépett a képbe a Magyar Államkincstár is, ahol a nagycsaládosok kérelmezheték a támogatást.

2007-től az alanyi jogú támogatási rendszert felváltotta a szociális alapú támogatási rendszer. A támogatásra csak azok a fogyasztók jogosultak, ahol a háztartásban *az egy fogyasztási egységre jutó havi nettó jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének három és félszeresét*. 2008-ban 1,8 millió háztartás részesült támogatásban: a gázt használó háztartások 55, a távfűtéses háztartások 49 százaléka.

¹ A fejezet az alábbi tanulmányon alapszik: Fülöp, O.: *Ösztönzött pazarlás - Lakossági energiaárak állami támogatása 2003-2009*, Energia Klub 2009.

² évi 1660 m³ gázt fogyasztó

2008. októberétől a távhőszolgáltatást háztartási célra igénybe vevő, *távhő-támogatásra nem jogosult* fogyasztókat a fűtési időszakban havonta *1150 Ft összegű távhődíj-juttatás* illeti meg. Ehhez a támogatáshoz a „normál” gáz- és távhő-kompenzációhoz hasonlóan az SZMM fejezetében tervezett előirányzat biztosítja a forrást.

A támogatási rendszer működtetése a GKM-től a *Szociális és Munkaügyi Minisztériumhoz* került át. A támogatások pénzügyi forrását az éves költségvetési törvényben az SZMM fejezetében tervezett, „Hozzájárulás a lakossági energiaköltségekhez” elnevezésű előirányzat biztosítja. Az előirányzatra a költségvetés GKM fejezetében tervezett, „Energiáár-kompenzációs befizetések” című sorról kerül át a pénz, amelynek bevételét az előzőekben már ismertetett bányajáradék illetve a közüzemi nagykereskedők hozzájárulásai képezik. Ezt bizonyos összeggel minden évben kiegészít(het)i a központi költségvetés is (ezt a szociális miniszter kezdeményezésére a pénzügyminiszter teheti meg). Az előirányzattal kapcsolatos kezelési feladatokat (nyilvántartási, pénzügyi és számviteli, és ellenőrzési feladatok) a Magyar Államkincstár látja el, illetve ők bírálják el a fogyasztók támogatási kérelmeit is. A MÁK adminisztrációs és egyéb többlet-terheit szintén az előirányzatnak kell fedeznie. 2007-2008 folyamán az állam összesen kb. *190 milliárd forintot* fordított a lakossági gáz- és távhő-árak támogatására. Ebből kb. *3,7 milliárd forintot* (~ 2 százalék) tett ki a MÁK adminisztrációs költsége ebben az időszakban.

A szabályozás értelmében a MÁK ellenőrizheti a támogatásra való jogosultság fennállását, indokolt esetben az APEH bevonásával. (A támogatásra való jogosultsági feltételek fennállását az APEH saját jogkörben is ellenőrizheti.) 2008-ban 90.272 háztartást vontak ellenőrzés alá, amely során vizsgálták mind a jövedelmek, mind pedig a háztartás-szerkezet megfelelő feltűntetését. Az ellenőrzések még folyamatban vannak, február 9-ig – az SZMM illetve a MÁK tájékoztatása szerint – 46.689 esetet zártak le adategyezőséggel, 9.424 ügy hiánypótlási szakaszban van, 22.395 esetben pedig *jogosulatlan* igénybevétel került megállapításra.

Mivel az előirányzat forrása a bányajáradékból származó befizetések csökkenése miatt szűkebbé vált, szükségessé vált pótlólagos források bevonása. Ennek forrása az *ún. Robin Hood-adó*, amelyet az energiaellátóknak 2009 januárjától kell fizetniük, s melynek mértéke a társaságok adózás előtti eredményének 8 százaléka.

Összefoglaló adatok

		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Költségvetési előirányzat*	millió Ft	6.000	34.829	45.000	50.000	112.000	81.123	62.817	20.000
Magyar Bányászati és Földtani Hivatal befizetései**	millió Ft	10.132	43.619	108.702	87.594	69.622	78.428		
Tényleges kifizetések***	millió Ft	1.138	43.753	76.021	208.779	109.954	79.377	~82.000	
ebből: adminisztrációs költség***	millió Ft	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1.993	1.777		
Egyenleg****	millió Ft	4.862	-8.924	-31.021	-158.779	2.046	1.746		
Támogatott háztartások (becsült) száma*****	ezer háztartás	3.100	3.100	3.200	3.200	2.096	1.842		

* Forrás: az adott évi költségvetési törvény

** Forrás: Magyar Bányászati és Földtani Hivatal

*** Forrás: Magyar Államkincstár

**** Az előirányzat és a tényleges kifizetések különbsége.

***** Forrás: KHEM illetve SZMM

2. AZ ENERGIASZEGÉNYség KÉRDÉSE³

2.1. Bevezetés

Az energiaszegénység először a '70-'80-as években került elő, mint súlyos társadalmi probléma. Az elmúlt évtizedek otthoni kihülésekről szóló hangzatos hírei mellett azonban fontos tudni, hogy a probléma ennél sokkal több embert érint (definíciók híján nehéz felbecsülni, de milliós nagyságrendről van szó). A legszegényebb rétegeket sem a gázár-támogatás, sem a távhő-támogatás nem éri el. Tudomásunk szerint a kérdést feldolgozó komolyabb kutatás még nem készült Magyarországon, így az alábbiakban kísérletet teszünk egy átfogó kép kialakítására.

2.2. Definíciók

Energiaszegénységről akkor beszélünk, ha egy személy, vagy háztartás nem tudja megfelelő szinten fűteni otthonát, vagy nem tudja igénybe venni az energiaszolgáltatásokat, és ez meggátolja alapvető szociális és kulturális szükségleteinek kielégítésében. Az energiaszegénységnek egyelőre nincs uniós szinten elfogadott definíciója. Dr. Brenda Boardman, *Fuel Poverty*⁴ című könyve adja a legszélesebb körben használt meghatározást, miszerint *energiaszegénységről ott beszélhetünk, ahol a jövedelem 10 százalékánál többet kell az otthon melegen tartására fordítani*. J.D. Healy nem talál tudományos megalapozást a 10 százalékos határ felállítására, saját definíciója szerint *energiaszegénységről akkor beszélhetünk, ha valaki képtelen a megfelelő (kényelmes és biztonságos) hőmérsékletre felfűteni otthonát alacsony jövedelmi, illetve energiahatékonysági okokból*.⁵ Samuel Fankhauser és Sladjana Tepic – az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) szakemberei – szintén eltérnek a 10 százalékos határszámtól, meghatározásukban *az energiaszegénység ott áll fenn, ahol a háztartás, bevételének több mint 25 százalékát költi éves szinten elektromosságra, fűtésre és vízre*.⁶ Az energiakiadások szezonális váltakozásai miatt nem havi, hanem éves arányszámot használtak, emellett megjelent egy, az előbbiekből hiányzó elem, a víz. A 25 százalékos kiadást differenciálják is, az elektromos áram és a fűtés 10-10 százalékot, a víz és szennyvíz pedig 5 százalékot tesz ki. Az Egyesült Királyság által kidolgozott definícióban visszaköszön a Boardman féle meghatározás: *egy háztartás akkor szenved energiaszegénységtől, ha a kielégítő fűtési rendszer fenntartása érdekében bevételeinek (a lakhatási ellátást vagy a jövedelemtámogatást is beleértve) több mint 10 százalékát kell a háztartás összes tüzelőanyag-fogyasztására fordítania*.⁷ Az Egészségügyi Világszervezet megfontolásaira alapozva ez a bizonyos „kielégítő” fűtési rendszer a nappaliban 21°C-ot, a többi szobában pedig 18°C-ot kell fenntartson a nappali órákban.

Az angol *Fuel Poverty* (energiaszegénység) kifejezést - főleg Kelet-Európában - gyakran *Energy Poverty*-ként használják (ez a magyar nyelvben is megfigyelhető), azonban ez az energiaellátáshoz való hozzáférés nehézségét fejezi ki, azaz egyfajta infrastrukturális hiányt, problémát, így használata nem célrevezető.

³ A fejezet Fellegi Dénes: "Energiaszegénység" - Helyzetkép az Európai Unióban - Energia Klub 2009. c. tanulmány felhasználásával készült.

⁴ BOARDMAN, B., *Fuel poverty: from cold homes to affordable warmth*, Belhaven Press, London 1991.

⁵ Healy, J.D., Clinch, J.P., *Alleviating fuel poverty in Ireland: a program for the 21st Century*, International Journal for Housing Science, 1999. 23(4): 203-15.

⁶ FANKHAUSER, S., TEPIC, S., *Can poor consumers pay for energy and water? An affordability analysis for transition countries*, Working paper, No. 92., European Bank for Reconstruction and Development, London 2003. 5.

⁷ JONES, S., *Az EU-nak most kell fellépnie a energiaszegénység ügyében!*, in. Hálózati Hírek – Az Európai Szegénységellenes Hálózat hírlevele, 126.szám/2008. április-június.

Okait három faktorban állapítják meg:

- alacsony jövedelem
- magas energiaárak
- a háztartások alacsony energiahatékonysága

Negatív gazdasági hatásain túl (elszegényedés, eladósodás) súlyos egészségügyi problémákat is okozhat. Az energiaszegénység egyszerre energetikai és szociális kérdés.⁸ Ha az alacsony jövedelem és az energiaszegénység viszonyát tekintjük, akkor elmondható, hogy az energiaszegény háztartások $\frac{3}{4}$ -e jövedelem szempontjából is szegény, ellenben a jövedelmi alapon szegény háztartásoknak csak az $\frac{1}{3}$ -a energiaszegény is.⁹ Egy háztartás akkor számít jövedelmi alapon szegénynek, ha jövedelme nem éri el az átlagjövedelem 60%-át.

2.3. Energiaszegénység az Európai Unióban

Az energiaszegénységnek egyelőre nincs uniós szinten elfogadott definíciója, az egyes tagállamok különböző módon közelítik meg a kérdést. A különböző szociális tarifák és pénzügyi támogatások mellett számos esetben találkozhatunk energiahatékonyságot növelő intézkedésekkel (pl. Egyesült Királyság). Belgiumban előre felszerelt mérőkkel bírják takarékosra az érintett háztartásokat. Franciaország a felvilágosítás és szemléletformálás eszközeit (útmutatók, képzések) is beveti az energiaracionalizálás érdekében és az energiaszegénység ellen. Üzeneteiket hatékonyabban, könnyebben érthető formában juttatják el a célközönséghez. Olaszországban szociális tarifa bevezetése mellett a 2008-as törvény adókedvezményt ír elő energiahatékonysági fejlesztések megtétele esetén. Ezen túl helyi kezdeményezések is indultak: Monza és Firenze példaértékű, energiahatékonysági célzatú támogatási alapot hozott létre a hátrányos helyzetű fogyasztók megsegítése céljából.

Fentiek figyelembevételével megállapíthatjuk, hogy az energiaszegénységet szimplán szociális kérdésként kezelő megoldási kísérletek önmagukban nem segítik elő a probléma megoldását. Ha a veszélyeztetett rétegeket célzó anyagi támogatások, kedvezmények nem járnak együtt a probléma kialakulását megelőző, energiahatékonyságot növelő és energiafogyasztást csökkentő intézkedésekkel (hatékonyságot növelő beruházások támogatása, felvilágosítás, szemléletformálás), akkor csak felületi kezeléssel beszélhetünk.

2.4. Energiaszegénység Magyarországon¹⁰

Bár a társadalom és az intézmények tudatában vannak az energia megfizethetőségével kapcsolatos problémáknak, és aggódva figyelik a jelenséget, Magyarországon - sok más EU tagállamokhoz hasonlóan - nincs hivatalos definíciója az energiaszegénységnek. Figyelembe véve földrajzi elhelyezkedését (kontinentális éghajlat, ami hideg telekkel jár), társadalmi-gazdasági állapotát (az egy főre eső jövedelem a nyugat-európai színvonal alatt, a második legalacsonyabb foglalkoztatottsági ráta az EU-ban, növekvő energiaárak) és az egyre romló energiahatékonyság, nagyrészt a földgázra támaszkodó fűtési rendszerű lakásállományt,

⁸ Az energiaszegénység - mint említettük - egészségügyi kérdés is, hatásai közt szerepelnek a légúti megbetegedések, asztma, szív és érrendszeri panaszok, magas vérnyomás, vagy akár a rák.

⁹ PALMER, G., MCINNES, T. KENWAY, P., *Cold and Poor: An analysis of the link between fuel poverty and low income*, New Policy Institut, London 2008. 10.

¹⁰ A fejezet Herrero, S., Prof. Úrge-Vorsatz, D., - *Energiaszegénység Magyarországon c. tanulmány felhasználásával készült.*

érthető, hogy a magyar háztartások jelentős része komolyan küzd azzal, hogy megfizesse energiaszükségletei (főleg fűtési) költségeit.

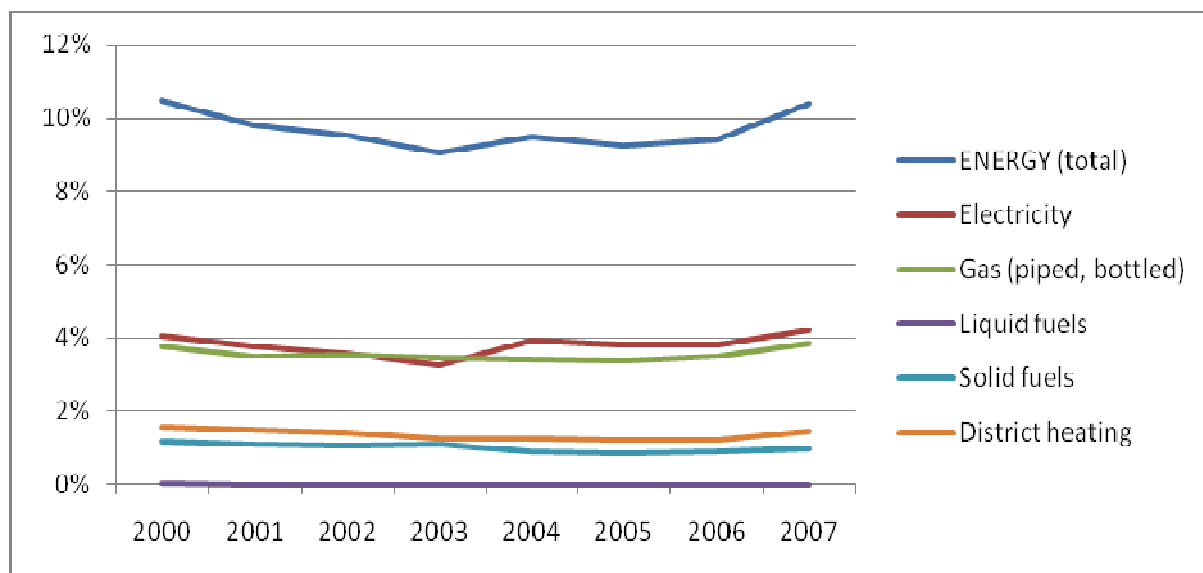
Magyarországon – ahogy gyakorlatilag bármely országban, az Egyesült Királyságot kivéve – nincs szisztematikus statisztikai adatgyűjtés a célból, hogy megbecsüljék az energiaszegénység elterjedtségét. Általánosabb célokból felvett adatok alapján azonban hasznos kimutatásokat lehet létrehozni, amelyek illusztrálják a jelenség nagyságát és kulcsfontosságú szempontjait:

Vásárlóerő-paritáson számolva, a magyar fogyasztók manapság (2008 második fele óta) a közepestől a magasig terjedő gázárakkal és a legmagasabb áramárakkal szembesülnek az EU-ban. Az átlagos magyar háztartás egy m²-re eső energiafogyasztása a legmagasabb 10-ben volt az EU27-ek között.

Az energiaszegénység konszenzuális megközelítésen alapul, önbevallásos mérése (Healy, 2004) az EU SILC adataira alapozva azt mutatja, hogy a 2005-2007-es időszak átlagát tekintve a magyar lakosság 14.7%-a volt képtelen elegendő fűtést megfizetni az otthona számára. További jellemzője a hazai képnek, hogy a lakosság 16.7%-nak voltak hátralékos tartozásai a közüzemi számláin, és 26.3% lakott rossz állapotú, energiaszegénységgel kapcsolatos fenntartási gondokkal küzdő házakban (rosszul szigetelt tető, nyirkos padló és falak, rothadó ablakok, stb.).

Az 'otthon megfelelő melegen tartására való képesség hiánya' indikátorra vonatkozó EU SILC eredményeket választottuk, hogy egy első becslést végezzünk a magyarországi energiaszegények számát illetően. Ezek szerint majdnem 1,5 millió lakos jelezte, hogy ebbe a helyzetbe kerül minden évben (a 2005-2007-es időszak átlagában).

Az egy főre eső nettó jövedelemnek a háztartás energiaköltségeire fordított aránya: Magyarország 2000-2007.

Forrás: KSH. A háztartások fogyasztásának szintje és szerkezete (2000-2007).

IV. JAVASLATOK

1. Szükség van az energiaszegénység és egyéb rászorultsági szintek hazai definíciójára.
2. Az ártámogatások megszűnésével különlegesen fontossá válik egy jól differenciált, normatív támogatási rendszer kialakítása, valamint fenntartása, melynek célja a háztartások lakásfenntartás költségeinek csökkentése, valamint a lakások állapotának javítása. Egy olyan integrált támogatási rendszerre van tehát szükség, mely egyesíti a különféle – ám alapján véve azonos célú – támogatásokat.
3. Az államnak meg kell vizsgálnia, hogy egy ilyen rendszer adminisztrációja milyen mértékben kíván állami, illetve önkormányzati szintű beavatkozást.
4. A támogatási rendszer alapja ne a fogyasztás legyen. Javasoljuk az EU több országában sok éve érvényesített és bevált „szociális közműdíj-tarifa” rendszer vizsgálatát, mely a jövedelmet, az eltartottak számát és a lakás nagyságát veszi figyelembe.
5. Az Európai Unió országaihoz hasonlóan fontos, hogy az energiaszegénység elleni küzdelemben a különféle támogatások mellett Magyarországon is szerepet kapjanak az energiahatékonysági beruházások. Az energiahatékonyság javítása révén a lakosság energiafogyasztásának 25-30 százaléka megtakarítható lenne, jelentősen csökkentve ezzel az ország energiafüggőségét, CO₂ kibocsátását, valamint a lakások költségeit is. Fontos megjegyezni, hogy az ilyen beruházások csak hosszabb távon érzékeltek hatásukat, de a megelőzés szempontjából kulcsfontosságúak.
6. Energiahatékonysági beruházások esetén lehetőséget kellene biztosítani a támogatási arány növelésére rászorultsági alapon.
7. Szükség van a harmadik szektor hatékony közreműködésére és az ezt elősegítő források megteremtésére.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Fellegi, D., - *"Energiaszegénység" - Helyzetkép az Európai Unióban* - Energia Klub 2009.

Fülöp, O., - *Ösztönzött pazarlás - Lakossági energiaárak állami támogatása 2003-2009*, Energia Klub 2009.

Herrero,S., Prof. Üрге-Vorsatz, D., - *Energiaszegénység Magyarországon, Végezet 2009*

A PROJEKTRŐL

„Ösztönzött pazarlás - Visszafogott hatékonyság” avagy a lakossági energiagazdálkodás és az állami támogatások viszonya

Célunk egy hatékony energiafelhasználásra és a pazarlás csökkentésére ösztönző új energiátámogatási rendszer létrejöttének elősegítése. Ehhez döntéstámogató anyagok elkészítésével kívánunk hozzájárulni, amelyek segítenek új alapokra helyezni a lakossági energia-támogatások rendszerét, legyen szó a rászorultság vagy a szegénység problémájáról, avagy a (környezet)tudatos energiagazdálkodás támogatásáról. Cél az is, hogy a döntéshozók hiteles információkkal rendelkezzenek az „energiaszegénységgel” kapcsolatos kérdésekről.

Számos érintett partner bevonásával többek között olyan kérdésekre keressük a választ, hogy vajon valóban ennyi rászoruló háztartás van-e hazánkban? Tudják-e a döntéshozók, hogyan hasznosul az így kiutalt támogatás? Hogyan lehetne hatékonyabban támogatni a rászorulókat? A fogyasztással arányosan érdemes-e az energiaszegénység problémáját is kezelni? Egyáltalán: tudjuk-e mi az energiaszegénység Magyarországon? Valós és hatékonyságra ösztönző jelzéseket kaphatnak-e az így csökkentett árakkal a fogyasztók? Hogyan kellene rászorultsági alapon támogatni a családokat? Ki tudná mindezt hatékonyan menedzselni?

Külön köszönjük Kovách Eszter (Védegylet) szakmai együttműködését és a Környezeti igazságosság projekt eredményeinek rendelkezésre bocsátását.

A projekt támogatói: Europaen Climate Foundation, EGT-Norvég, KvVM

A projektekről többet az Energia Klub honlapján olvashat (www.energiaklub.hu), ahol megtalálja a teljes tanulmányokat is.

kutatás, képzés, kommunikáció

energiapolitika – éghajlat – energiahatékonyság - környezet